

Обставини справи

Справа стосувалася відсутності у заявниці можливості ініціювати повторний розгляд справи після її засудження у кримінальному провадженні, в якому вона не брала участь.

12 серпня 2015 року Велеський суд першої інстанції (далі – суд першої інстанції) в рамках письмового провадження видав наказ про покарання (далі – наказ) заявниці у зв'язку з використанням документа, що містив недостовірну інформацію, та засудив її до 3 місяців ув'язнення з відстроченням виконання покарання на 1 рік.

Дві спроби вручити заявниці наказ були безуспішними, оскільки вона у той момент перебувала в Німеччині. У вересні 2015 року суд першої інстанції призначив заявниці адвоката та розмістив наказ на дошці оголошень суду. Ураховуючи, що заперечення проти наказу не висувались, 6 жовтня 2015 року наказ набрав законної сили.

1 вересня 2017 року заявниця дізналась про обвинувачення, коли наказ був поданий як доказ відповідачем у цивільному провадженні, ініційованому заявницею.

28 вересня 2017 року заявниця звернулась із клопотанням про перегляд судового рішення, ухваленого у кримінальному провадженні, з огляду на те, що судовий розгляд здійснювався заочно і було виявлено нові факти та докази. Суд першої інстанції відмовив у задоволенні її клопотання та дійшов наступних висновків: (i) досліджених доказів та встановлених фактів в рамках кримінального провадження було достатньо для засудження заявниці, а докази, що були нею представлені, не змінили б остаточного результату кримінального провадження; (ii) адвокат заявниці, якого їй призначив суд, не оскаржував наказ. Суд апеляційної інстанції залишив це рішення без змін та зазначив, що адвокат, призначений судом, оскаржив наказ. Як пізніше стверджував Уряд, цей висновок був «технічною помилкою».

У грудні 2020 року суд першої інстанції встановив, що було виконано необхідні умови для виключення відомостей про судимість заявниці.

Заявниця скаржилась на порушення статті 6 Конвенції у зв'язку з тим, що вона не мала можливості ініціювати повторний розгляд справи після її засудження у кримінальному провадженні, в якому вона не брала участь. Надалі заявниця подавала інші скарги за статтею 6 Конвенції щодо справедливості судового розгляду.

Оцінка Суду

Незважаючи на те, що розгляд кримінальної справи щодо заявниці формально в заочному порядку не здійснювався, заявницю було фактично позбавлено можливості брати участь у розгляді справи у зв'язку з її відсутністю на території

держави-відповідачева. Загальні принципи щодо заочного судового розгляду, узагальнені у справі *Sejdovic v. Italy* є застосовними у цій справі. Зокрема, хоча розгляд, який здійснюється за відсутності обвинуваченого, сам по собі не є несумісним зі статтею 6 Конвенції, проте відмова у правосудді відбувається тоді, коли особа, засуджена заочно, згодом не може отримати від суду, який її заслухав, нове визначення суті обвинувачення як з точки зору права, так і з точки зору факту, якщо не було встановлено, що вона відмовилась від свого права з'явитись до суду та захищати свої права та інтереси, або що вона мала намір уникнути судового розгляду.

Суд визнав, що наказ про покарання заявниці було видано згідно із законом в рамках письмового провадження, в якому її обов'язкова присутність не вимагалась. Проте право на оскарження цього наказу було закріплене в національному законодавстві. Прийняття оскарження наказу мало б такі ж наслідки, як і у випадку, коли наказу не існувало б зовсім, та призвело б до проведення судового розгляду у спрощеному кримінальному провадженні.

Наказ не було вручено заявниці, оскільки дві спроби суду першої інстанції вручити його були безуспішними. В обох повідомленнях було зазначено, що вона перебувала в Німеччині. Розміщення наказу на дошці оголошень суду, що передбачено законом, не могло за таких обставин призвести до ознайомлення заявниці зі змістом наказу. На той момент національні органи влади вже були обізнані про відсутність заявниці в країні. Оскільки адвокат, призначений судом, не оскаржував наказ про покарання, обвинувальний вирок набув статусу остаточного без її відома щодо провадження, ініційованого проти неї.

Немає жодних ознак того, що відсутність заявниці була зумовлена намірами уникнути судового розгляду. Суд також не був переконаний представленим аргументом Уряду про те, що заявниця могла передбачити відкриття кримінального провадження проти неї. Крім того, її не можна вважати такою, що мовчки відмовилась від свого права брати участь у розгляді справи, тому що вона не була обізнана про кримінальне провадження, відкрите проти неї (для порівняння див. рішення у справах *Medenica v. Switzerland* та *Mihelj v. Slovenia*), до вересня 2017 року.

Хоч правдивим є той факт, що вона не повідомила про свою відсутність у державі-відповідачеві, що вимагається відповідним національним законодавством, проте це було лише незначне адміністративне правопорушення, яке не може переважити важливе значення, що має право на справедливий суд у демократичному суспільстві. Подальше неповідомлення нею адміністративних органів про своє місце проживання не мало значення, оскільки у своєму клопотанні про повторний судовий розгляд вона повідомила суд першої інстанції про своє місце проживання в Німеччині.

Щодо того, чи надавало заявниці національне законодавство з достатньою чіткістю можливість з'явитися на новий судовий розгляд, ураховуючи, що наказ ніколи їй не вручався, то заявниця не мала можливості оскаржити його і, як виявляється, не мала можливості вимагати *restitutio in integrum* згідно із відповідним розділом Кримінального процесуального закону. Крім того, клопотання

заявниці про повторний судовий розгляд було безрезультатним. Заявниці не можна дорікнути тим, що адвокат, призначений судом, не оскаржив наказ про покарання. Уряд не обґрунтував свою позицію жодними прикладами національної судової практики стосовно того, що окремий позов, поданий заявницею проти адвоката, на який вона гіпотетично могла б посылатись в подальшому клопотанні про повторний судовий розгляд, був би ефективним.

Отже, заявниця, яку було засуджено заочно та яка не намагалась уникнути судового розгляду, чи яка беззастережно не відмовлялась від свого права брати участь в судовому розгляді, з достатньою впевненістю не мала можливості отримати від суду визначення обґрунтованості обвинувачень, висунутих проти неї, з повним дотриманням її прав на захист.

Висновок

Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).

Рішення в цій справі ухвалене Комітетом 4 квітня 2023 року та є остаточним.